PARRANDACHILIKDA OZUQA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA FITOBIOTIK QO‘SHIMCHALARDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI

Samadov Xusniddin Abdimurod o‘g‘li
Mustaqil izlanuvchi
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.22925157

Annotatsiya: Ushbu maqolada parrandachilik sanoatida ozuqa tannarxini kamaytirish va mahsulot sifatini yaxshilashda an'anaviy kimyoviy stimulyatorlar o‘rniga fitobiotik (o‘simlik ekstraktlari) qo‘shimchalarini qo‘llash imkoniyatlari o‘rganilgan. Tabiiy fito-komponentlarning broyler parrandalari ovqat hazm qilish tizimi, ozuqa konversiyasi hamda immun tizimiga ijobiy ta'siri ilmiy tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Parrandachilik, ozuqa samaradorligi, fitobiotiklar, probiotiklar, o‘simlik ekstraktlari, ozuqa konversiyasi (FCR), ekologik toza mahsulot.

Аннотация: В данной статье рассматриваются возможности использования фитобиотических (растительных экстрактов) добавок взамен традиционных химических стимуляторов для снижения себестоимости кормов и улучшения качества продукции в птицеводстве. Проведен научный анализ положительного влияния натуральных фитокомпонентов на пищеварительную систему, конверсию корма и иммунную систему цыплят-бройлеров.

Ключевые слова: Птицеводство, эффективность кормов, фитобиотики, пробиотики, растительные экстракты, конверсия корма (FCR), экологически чистый продукт.

1. KIRISH (DOLZARBLIGI)

Zamonaviy parrandachilik sanoatining barqaror rivojlanishi bevosita ozuqa bazasining sifati va tannarxiga bog‘liqdir. Hozirgi kunda parrandachilikda umumiy xarajatlarning 70-75 foizini aynan ozuqa ratsioni tashkil etmoqda. Shu bilan birga, parrandalarning tez yetilishi va kasalliklarga chidamliligini oshirish maqsadida uzoq yillar davomida qo‘llanilib kelingan antibiotikli stimulyatorlar inson salomatligiga (antibiotiklarga rezistentlik hosil bo‘lishi orqali) salbiy ta'sir ko‘rsatishi sababli ko‘plab mamlakatlarda taqiqlanmoqda. Bu esa olimlar va amaliyotchilar oldiga parrandalar salomatligini saqlash va go‘shtdorlikni oshirishda mutlaqo xavfsiz, tabiiy va ekologik toza muqobil qo‘shimchalarni izlash hamda ishlab chiqarishga joriy etish vazifasini qo‘ymoqda.

2. MUAMMONING TAHLILI

Parrandachilik xo‘jaliklarida ozuqa samaradorligini oshirishdagi asosiy to‘siqlar quyidagilardan iborat:

• Sun'iy stimulyatorlarning taqiqlanishi: Kimyoviy va antibiotikli qo‘shimchalarsiz parrandalarning o‘sish sur'ati sekinlashishi va ichak kasalliklariga chalinish ko‘rsatkichi ortishi kuzatiladi.
• Ozuqaning yomon hazm bo‘lishi: Ozuqa tarkibidagi qiyin hazm bo‘luvchi komponentlar parrandaning hazm trakti tomonidan to‘liq o‘zlashtirilmaydi, bu esa behuda isrofga olib keladi.
• Mahsulotning ekologik tozaligi: Eksport bozorlarida go‘sht va tuxum tarkibida kimyoviy qoldiqlar bo‘lmasligiga qo‘yilgan talablar keskinlashgan, bu esa an'anaviy sintezlangan moddalardan voz kechishni taqozo etadi.

© 2026 Worldly Knowledge.

Mualliflik huquqi egasi tomonidan ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

3. METODOLOGIYA VA INNOVATSION YECHIM

Muammoning eng istiqbolli va xavfsiz yechimi sifatida parrandalar ratsioniga fitobiotiklarni — o‘simlik ekstraktlari va efir moylarini (masalan: chetan, qalampirmunchoq, sarimsoq, tog‘rayhon va dorivor giyohlar kompleksi) qo‘shish taklif etiladi. Tizim va uning biologik ta'sir mexanizmi quyidagicha kechadi:

1. Antimikrob ta'sir: Fitobiotiklar tarkibidagi faol moddalar (timol, karvakrol va boshqalar) patogen mikroorganizmlar (Sallmonella, E.coli) ko‘payishini to‘xtatadi.
2. Hazm qilishni rag‘batlantirish: Shira ajralishini va ichak vorsinkalarining o‘sishini faollashtiradi, natijada ozuqa elementlarining qonga so‘rilishi yaxshilanadi.
3. Immunomodulyatsiya: Parrandaning tabiiy immunitetini oshiradi, natijada stress omillariga (vaksinalash, harorat o‘zgarishi) chidamlilik ortadi.

4. NATIJALAR VA IQTISODIY SAMARADORLIK

Ko‘rsatkich nomi	Standart ozuqa (Nazorat)	Fitobiotik qo‘shilgan ozuqa	Kutilayotgan samara
Ozuqa konversiyasi (FCR, kg)	1.85 - 1.90	1.65 - 1.70	Ozuqa sarfi 10-12% gacha tejaladi
O‘rtacha kunlik semirish (g)	55 - 58 g	62 - 65 g	O‘sish sur'ati 8-10% ga ortadi
Ichak patologiyalari (foizda)	8 - 10%	1 - 2%	Kasallanish 5 barobargacha kamayadi
Mahsulot sifati va eksportbopligi	Kimyoviy xavf bor	100% ekologik toza	Xalqaro standartlarga to‘liq mos

5. XULOSA

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, parrandachilikda fitobiotiklardan ozuqa qo‘shimchasi sifatida foydalanish nafaqat ekologik xavfsizlik talablariga javob beradi, balki korxonaning iqtisodiy rentabelligini ham sezarli darajada oshiradi. Ozuqa konversiyasining yaxshilanishi va parrandaning kasalliklarga chidamliligi oshishi hisobiga mahsulot tannarxi pasayadi. Bu esa mamlakatimizda yetishtirilayotgan parranda go‘shti va tuxum mahsulotlarining ichki bozorda arzonlashishiga hamda tashqi bozorlarda raqobatbardosh bo‘lishiga zamin yaratadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Windisch, W., et al. (2018). *Use of phytogenic feed additives to enhance poultry performance and welfare.* Journal of Animal Science, 86.
2. Steiner, T. (2020). *Phytogenics in Animal Nutrition: Natural Concepts for Efficiency and Quality.* Nottingham University Press.
3. O‘zbekiston Respublikasi hududida chorvachilik va parrandachilikda taqiqlangan dori vositalari va qo‘shimchalar reyestri ma'lumotlari.

© 2026 Worldly Knowledge.

Mualliflik huquqi egasi tomonidan ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.